

Aljeriar iraultzaz historia txiki bat

Testuak: Iratitz Urkulo
Argazkiak: Txalparta

Aljezainia askatuta / Txomin Peillen / Txalparta, 2013

Apirilean aurkeztu zuen Txomin Peillenek bere azken lana: *Aljezainia askatuta* (Txalparta, 2013). Dagoeneko 46 urte igaro dira idazle honek *Gauaz ibitzen dago* izenburuko lehen liburua argitaratu zuenetik. Tarte horretan, Peillenek dozenaka liburu idatzi eta ia genero guztiak jorratu ditu, ibilbide emankorra eginez euskal literaturan.

Liburu berezia da *Aljezainia askatuta*. Alde batetik, Peillenen narraitiba, saiakera eta poesia testuak biltzen dira lan berean. Bestetik, testuok benetako gertakarietan oinarritzen dira, areago, batzuk Peillenek berak bizitakoak dira, 1960eko hamarkadan Aljerian soldaduska Osasun Zerbitzuan egiten ari zelanik. Hori da liburuaren gai: Aljeriar herak Frantziako kolonialismoaren aurka izan zuen borroka latza.

Aljezainia askatuta osatzen duten testuak lehenagotik argitaratuta zeuden. Liburuko zortzi ipuinak, esaterako, *Egan* eta *Saiok* aldizkarietan agertu ziren, 1982an Hordago argitaletxeak horiek bildu eta liburu batean argitaratu zituen arte. Hortaz, berrargitalpen honen bidez, Txalpartak aspaldi agortutako lan honetaz berrin ere gozatzeko aukera ematen digu, Joseba Sarrionandiaren esku utzita edizioaren apailatze-lanak eta hitzaurrea.

Zortzi ipuin labur dira obraren ardatza. Denek hurbiltzen gaituzte aljeriar iraultzara, fikzioaren bidez orduko giro gatazkatsua berreraikiz eta autoreak garai hartako bizipen eta oroitzapenak islatuz. Zortzi istorioetatik bost aljeriarren ikuspuntutik kontatutakoak dira, eta gainerako hirurak, aldiz, ikuspuntu europarretik. Ez du Peillenek bidenik errazena aukeratu eta herri zapalduaren, hots, aljeriarren alde erabat lerratu. Egia bilatzeko ahalegin zintzoa ezkutatzaren da muturreko ikuspegi bien arteko txandaketaren atzean.

Balio literarioa baino gehiago, herri arrotz baten errealtate historikoaren lekukotasun gisa balio handiagoa aitortzen diot liburuari. Zentzu horretan, oso interesgarria diritzot saio atalean Aljeriako antolamendu soziopolitikoak, ohi-

“Txomin Peillenek 1960ko hamarkadan Aljerian egin zuen soldaduska, bertako biztanleak Frantziako metropoliarekin errukirik gabeko borrokan zeuden bitartean. Borroka hori da liburu honen muina eta ardatza; Aljezairia kolonialismoaren a-

tzaparretatik libratzeko egiten ari den ekinaldi bortitza”

turak, gerraren egunerokoa... azaltzeari. Izan ere, *Aljezairia askatuta* lanak balio-sistema erabat ezberdina eragutarazten digu. Esaterako, ipuinetan emakumearen tokia zein den aztertuz gero, unero

gizonaren menpekotzat irudikatu dela kontura gaitzeko.

Egitura dikotomikoa ezarri die Peillenek ipuinei, bi osagaien kontrajarpenean bikain funtzionatzen duena: europar vs. aljeriar, aberats vs. txiro, gizon vs. emakume, zapaltzaile vs. biktima, etab. Edozein modutan, bando bietan heriotzaren mehatxua nonahi topa daiteke eta sufrimendua da nagusi. Gainerakoan, badira errealtateari atxikiak zein fantastikoagoak diren istorioak, baina gehienak amaierako ezustekoan bat datoz.

Aitortzen dut, bestalde, ez diodala lan honek erakusten duen genero txandaketari neurria hartu. Batasun falta nabaria da eta testuak batera argitaratzeko idatzi ez zirela, agerikoa; esaterako, saio-pasarte batetik bestera zein ipuinetatik saiora, zenbat gai eta elementu errepikatu egiten dira, lehenagotik adierazitakoari ez erberik gehitu gabe.

Narratibako bilduma batean kaleratu arren, *Aljezairia askatuta* obrak kronika eta testigantza lanen apalean du tokia. Asmoa, Peillenen hitzetan, “Aljeriar iraultzaz historia txiki bat” eskaintzea bada, helburu didaktikoa fikzioari gailentzen zaiolako seinale. Noski, hau ipuinetan baino askoz errazago ikus daiteke saio atalean, non historia dokumentatua (bibliografia aipatua eta guzti) eta lehen pertsonan idatzitako kronika-paragrafoak txandakatzen diren.

Aurreko argudioari bueltatu emanez gero, hau da, *Aljezairia askatuta* fikzio liburutzat aintzat harturik, saio atalak ipuinek azaltzen dituelako sentipena nagusitzen zait. Izan ere, saioekin batera argitaraturiko ipuin hauek jatorrian gozatu zuten askatasuna galdu dutela iruditzen zait, jada ez dira beregainak eta ez daude irakurleon interpretaziora zabalik, saioen txanda iritsitakoan errealtate historikoaren kronikak justifikatu, azaldu eta osatzen baititu. Nire ustez, testu ondoko azalpenek ez diote sekula testuari onik egiten, irakurlea baldintzatu eta interpretazioari mugak jartzen baitzikiote. Hortik liburu hau ez fikziozkoen artean kokatzeko nire gomendioa: errealtatearen aurkako gudan fikzioa galtzaile ateratzen denean, testigantza, kronika edo historia obra gisa lortzen duelako garaipena.